



Tjänsteskrivelse

Datum

2026-02-12

Vår referens

Frida Olgun

Utvecklingssekreterare

frida.olgun@malmo.se

Remiss Justitiedepartementet - Ett nytt brott och andra åtgärder mot människohandel (SOU 2025:119)

ASN-2025-22328

Sammanfattning

Arbetsmarknads- och socialnämnden har beretts möjlighet att yttra sig över *Ett nytt brott och andra åtgärder (SOU 2025:119)*, betänkandet från utredningen med uppdrag att analysera och föreslå författningsändringar och andra åtgärder som krävs i syfte att anpassa svensk rätt till det EU-direktiv om ändring av människohandelsdirektivet som antogs den 14 juli 2024 (dir. 2025:8).

Utredningen ger förslag på författningsförändringar och åtgärder för anpassning av svensk rätt till EU-direktivet. Vissa förslag går längre än vad direktivet kräver för att säkerställa en mer effektiv tillämpning enligt utredningen.

Arbetsmarknads- och socialförvaltningen delar utredningens uppfattning att förslagen sammantaget kan ge positiva effekter för de individer som utsätts eller riskerar att utsättas för människohandel.

Samtidigt vill förvaltningen betona behovet av samstämmighet i synen på barn i rättsliga regleringar.

Förslag till beslut

1. Arbetsmarknads- och socialnämnden godkänner yttrandet avseende *Ett nytt brott och andra åtgärder (SOU 2025:119)*, betänkandet från utredningen med uppdrag att analysera och föreslå författningsändringar och andra åtgärder som krävs i syfte att anpassa svensk rätt till det EU-direktiv om ändring av människohandelsdirektivet som antogs den 14 juli 2024 (dir. 2025:8).
2. Arbetsmarknads- och socialnämnden skickar yttrandet till kommunstyrelsen.
3. Arbetsmarknads- och socialnämnden justerar paragrafen omedelbart.



Beslutsunderlag

- Följebrev - Remiss Justitiedepartementet - Ett nytt brott och andra åtgärder mot människohandel (SOU 2025:119)
- Remiss Justitiedepartementet - Ett nytt brott och andra åtgärder mot människohandel (SOU 2025:119)
- Betänkande av utredningen - Ett nytt brott och andra åtgärder mot människohandel (SOU 2025:119)
- G-Tjänsteskrivelse - Remiss Justitiedepartementet - Ett nytt brott och andra åtgärder mot människohandel (SOU 2025:119)
- Förslag till yttrande - Remiss Justitiedepartementet - Ett nytt brott och andra åtgärder mot människohandel (SOU 2025:119)

Beslutsplanering

ASN beredning 2026-02-04

Arbetsmarknads- och socialnämndens arbetsutskott 2026-02-12

Arbetsmarknads- och socialnämnden 2026-02-27

Beslutet skickas till

Kommunstyrelsen

Ärendet

Arbetsmarknads- och socialnämnden har beretts möjlighet att yttra sig över *Ett nytt brott och andra åtgärder (SOU 2025:119)*, betänkandet från utredningen med uppdrag att analysera och föreslå författningsändringar och andra åtgärder som krävs i syfte att anpassa svensk rätt till det EU-direktiv om ändring av människohandelsdirektivet som antogs den 14 juli 2024 (dir. 2025:8).

Utredningen ger förslag på författningsförändringar och åtgärder för anpassning av svensk rätt till EU-direktivet. Vissa förslag går längre än vad direktivet kräver för att säkerställa en mer effektiv tillämpning, enligt utredningen.

Sammantaget anser utredningen att förslagen kan ge positiva effekter för de individer som utsätts eller riskerar att utsättas för människohandel, samt för samhället i stort. Utredningen menar att fler gärningspersoner kan dömas för människohandel, eller för brottet olaga tjänsteutnyttjande, samt att förbättrad samordning och utvärdering kan leda till att fler brottsoffer får tillgång till sådant skydd och stöd som de behöver.

Nedan redogörs för utredningens förslag i huvudsak.

- 1) *Att det införs ett nytt brott som gör det straffbart att beställa eller nyttja en tjänst som tillhandahålls av en person som är utsatt för människohandel eller människoexploatering.*



Utredningen föreslår ett nytt brott, olaga tjänsteutnyttjande, i 4 kap. 1 c § brottsbalken, och att straffet ska vara fängelse i högst fyra år.

Utredningen menar att straffansvaret bör omfatta alla som beställer eller nyttjar en tjänst som tillhandahålls av en person som vid utförandet av tjänsten är utsatt för människohandel eller människoexploatering, och att samtliga former av människohandel och människoexploatering bör omfattas. Även försök till olaga tjänsteutnyttjande föreslås vara straffbart.

Utredningen framhåller att det är efterfrågan som styr tillgången och att användandet av tjänster som tillhandahålls av någon som exploaterats är en indirekt form av människohandel och ett agerande som i sig är befogat att kriminalisera.

- 2) *Att straffbestämmelsen om människohandel formuleras på ett enklare och tydligare sätt där fler exploateringsformer uttryckligen lyfts fram i lagtexten, och det tidigare nödlägesrequisitet formuleras om.*

De exploateringssyften som idag anges i lagtexten (4 kap. 1a § BrB) är sexuella ändamål, avlägsnande av organ, krigstjänst och tvångsarbete.

Utöver dessa föreslår utredningen att tiggeri, brottslig verksamhet, surrogatmoderskap, tvångsäktenskap och illegal adoption ska framgå. Brottslig verksamhet, menar utredningen, bör framgå för att understryka att ageranden där unga dras in i brottslighet kan utgöra människohandel.

Nödvärnsrequisitet: *annan verksamhet i en situation som innebär nödläge för den utsatte*, föreslår utredningen ändras till: *något annat jämförbart ändamål*.

Genom att ändamålet ska vara jämförbart med övriga nämnda exploateringssyften tydliggörs, enligt utredningen, att det endast är situationer av allvarlig karaktär som omfattas.

- 3) *Att åtgärder vidtas för att stärka offentliga aktörers samordning för att förebygga och bekämpa människohandel*

Människohandelsdirektivet angav tidigare att en *nationell rapportör* ska finnas.

Det har nu ändrats till en *nationell samordnare för arbetet mot människohandel*. Samordnaren ges också ett bredare uppdrag med ökat fokus på samarbete och samordning.

Utredningen föreslår att Polismyndighetens uppgift som nationell rapportör ska upphöra, och att Jämställldhetsmyndigheten ges i uppgift att vara nationell samordnare.



Samtidigt föreslår utredningen att bevara Polismyndighetens instruktionsenliga rapporteringsskyldighet på området, för att hantera de utmaningar som finns kopplade till utredning och lagföring.

- 4) *Att Jämställdhetsmyndigheten ges ett formellt ansvar för Sveriges vidareslussningsmekanism (NRM) samt utses till att vara nationell kontaktpunkt för den gränsöverskridande vidareslussningen av brottsoffer inom EU.*

Sveriges vidareslussningsmekanism är *Manualen vid misstanke om människohandel*. Utredningen lyfter att hanteringen av den, i nuläget, inte motsvarar det krav på rättslig formalisering som direktivet stipulerar.

Enligt utredningen har det även framkommit att flera aktörer betraktar *Manualen* som en rekommendation snarare än någonting de behöver förhålla sig till och tillämpa.

Utredningen anser att om Jämställdhetsmyndigheten ges formellt ansvar för *Manualen* skulle det innebära att dess ställning formaliseras på det vis som krävs. Utredningen ser det även som positivt att myndigheten genom dessa förslag skulle få ett helhetsansvar för det strategiska arbetet mot människohandel.

Utredningen föreslår att Socialstyrelsen ges i uppdrag att, i samråd med Jämställdhetsmyndigheten, ta fram ytterligare stödmaterial samt vidta kunskapshöjande åtgärder för att förbättra *Manualens* genomslag på kommunal och regional nivå.

- 5) *Att uppföljningen och övervakningen av arbetet mot människohandel ska förstärkas genom att Institutet för mänskliga rättigheter ges i uppgift att fungera som oberoende organ enligt direktivet och Europarådets konvention om bekämpande av människohandel.*

I direktivet ges nu medlemsstaterna möjlighet att inrätta oberoende granskande organ. Även *Europarådets konvention om bekämpande av människohandel* innehåller en bestämmelse med liknande inriktning.

För att säkerställa en kontinuerlig och oberoende granskning av arbetet mot människohandel i Sverige rekommenderar utredningen att ett oberoende organ inrättas enligt direktivet, samt att uppdraget också bör omfatta granskning enligt *Europarådets konvention om bekämpande av människohandel*.

Utredningen föreslår att Institutet för mänskliga rättigheter ges denna uppgift och bedömer att den ligger väl i linje med institutets kärnuppdrag. Avsikten med förslaget är att institutets arbete ska komplettera och förstärka det arbete som utförs av andra myndigheter, till exempel Jämställdhetsmyndigheten, genom att bidra med kunskap i specifika rättighetsfrågor samt expertis kring hur arbetet med mänskliga rättigheter kan bedrivas.



- 6) *Att Socialstyrelsen ges i uppdrag att kartlägga tillgången till boendeinsatser, samt ta fram stödmaterial och vidta kunskapsbärande åtgärder på området riktade till aktörer på kommunal och regional nivå.*

Enligt direktivet ska det finnas lättillgängliga skyddade boenden och annan lämplig inkvartering, i tillräckligt antal. Utredningen menar att det befintliga regelsystemet i Sverige som utgår från kommunernas ansvar enligt socialtjänstlagen ger möjlighet till de typer av inkvartering för människohandelsoffer som direktivet kräver.

Utredningen lyfter att det samtidigt saknas övergripande information eller statistik kring vilka typer av insatser som förmodade människohandelsoffer får genom socialnämndernas försorg och att det därför är svårt att bedöma hur och i vilken omfattning bestämmelserna tillämpas.

För att säkerställa att Sverige uppfyller kravet anser utredningen att Socialstyrelsen bör få i uppdrag att kartlägga om tillgången till boendeinsatser för målgruppen är ändamålsenlig, samt undersöka omfattningen och typen av boendeinsatser som tillhandahålls målgruppen inom ramen för socialnämndernas ansvarsområden.

Förvaltningens överväganden

Utredningens förslag riktas inte direkt till kommunerna. Samtidigt är arbetsmarknads- och socialförvaltningens utgångspunkt att människohandel och människoexploatering är brott som kräver aktivt arbete för att upptäckas, av myndigheter i samverkan med bland annat kommunerna.

Kommunerna har även ansvar att ge skydd och stöd till brottsoffren. Förvaltningen menar att kommunernas arbete påverkas av hur rättsväsendet arbetar, vilka möjligheter till samverkan som finns, graden av samsyn på brottsligheten och utsatthet etcetera.

Arbetsmarknads- och socialförvaltningen delar utredningens uppfattning att förslagen sammantaget kan ge positiva effekter för de individer som utsätts eller riskerar att utsättas för människohandel. Förvaltningen ser, liksom utredningen, att förslagen kan bidra till att fler gärningspersoner kan dömas, och att fler brottsoffer får tillgång till sådant skydd och stöd som de behöver.

Arbetsmarknads- och socialförvaltningen vill framhålla att de exploateringssyften som utredningen föreslår ska framgå av lagtexten utöver de som anges i dag, är relevanta och tydliggörande.

Förvaltningen menar, som utredningen, att förslaget att brottslig verksamhet ska framgå är ett viktigt tydliggörande för att understryka att ageranden där unga dras in i brottslighet kan utgöra människohandel.

Arbetsmarknads- och socialförvaltningen vill samtidigt lyfta att utifrån denna utredning ses barn som utnyttjas av vuxna till brottslig verksamhet som brottsoffer utsatta för



människohandel, vilket gör lagförslaget om att samma barn från 13 års ålder ska straffas med fängelse svårförståeligt.

Förslagen som syftar till att stärka offentliga aktörers samordning för att förebygga och bekämpa människohandel, samt att Jämställdhetsmyndigheten ges ett helhetsansvar för det strategiska arbetet mot människohandel, bedöms vara ändamålsenliga.

Arbetsmarknads- och socialförvaltningen instämmer i att förslaget att Institutet för mänskliga rättigheter ges i uppgift att fungera som oberoende organ enligt direktivet och *Europarådets konvention om bekämpande av människohandel*, skulle vara en relevant förstärkning av arbetet och bidra med viktig kunskap och expertis till området.

Förslaget att Socialstyrelsen ges i uppdrag att kartlägga tillgången till boendeinsatser, samt ta fram stödmaterial och vidta kunskapshöjande åtgärder på området riktade till aktörer på kommunal och regional nivå, menar förvaltningen kan bidra till att stärka tillgången till stöd och skydd för målgruppen.

Förslaget att Socialstyrelsen ges i uppdrag att, i samråd med Jämställdhetsmyndigheten, ta fram ytterligare stödmaterial samt vidta kunskapshöjande åtgärder för att förbättra genomslaget för *Manualen vid misstanke om människohandel* på kommunal och regional nivå, bedöms vara ändamålsenligt.

Arbetsmarknads- och socialförvaltningen vill samtidigt framhålla behovet av tillräckliga resurser för genomförandet av direktivets intentioner.

Ansvariga

Daniel Mattsson Enhetschef

Truls Hallin Avdelningschef

Britt-Marie Pettersson Förvaltningschef